

FAMILIE- OG ARVERET
ÆGTEFÆLLESKIFTE
BODELINGSAFTALER

Vejleder: Finn Bruun

CPR:
Mathias Lund Bach
Antal tegn, opgaven: 27.773
Antal tegn, resuméet: 906

Indholdsfortegnelse

Indledning	s. 3
Afgrænsning	s. 4
Redegørende del	s. 4
Formuefællesskab.....	s. 4
Aftalefrihed og bodelingsaftaler.....	s. 5
Hensynet bag lovene.....	s. 6
Analyserende del	
Domspraksis.....	s. 7
<i>Tilsidesættelse</i>	
<u>TFA2011.261</u>	s. 7
<u>TFA2009.321</u>	s. 8
<i>Opretholdelse</i>	
<u>TFA2011.342</u>	s. 11
<u>U.1979.794V</u>	s. 13
Evt. behov for ændrede regler	s. 14
Konklusion	s. 15
Abstract	s. 16
Litteraturliste	s. 17

Fag:

Familie- og arveret

Underemne:

Bodelingsaftaler i forbindelse med en forestående skilsmisse/separation.

Problemformulering:

Hvor langt rækker aftalefriheden sig i forbindelse med bodelingsaftaler forud for et ægtefælleskifte - og hvilke bærende elementer og hensyn taler for hhv. gyldighed og ugyldighed af disse aftaler?

Indledning

Førhen har ægteskabet været udtryk for en ganske traditionel og homogen form. Men i takt med at ægteskabet med tiden er begyndt at få nye former og rummer en større diversitet, samt statistisk set er blevet til en mere kortvarig "affære", er dette blevet et felt hvori rummet for aftalefrihed bliver brugt i stigende grad. Dette giver ikke overraskende anledning til en del problemstillinger, der må vurderes vidt forskelligt, både i forhold til hvornår de pågældende aftaler er blevet affattet, hvad der aftales om, og under hvilken situation – blot for at nævne nogle få aspekter.

Det siges at det moderne ægteskab bevæger sig fra værende en form der har båret præg af en overvejende præceptivitet og fasthed, til nu, at være et område der bærer præg af en mere kontraktlig form. Vi har så at sige bevæget os fra "til døden os skiller.." til "i tilfælde af (...)". Sidstnævnte er dog også velbegrunderet, da 43 pct. af alle ægteskaber ender i skilsmisse¹².

Reglerne for ægteskabets retsvirkninger, både ved indgåelse og ved en eventuel skilsmisse/separation, rummer både nogle klare præceptive regler der afspejler og beskytter nogle elementære formål og hensyn ved et ægteskab, samt nogle mere deklatorisk-udformede regler hvori der er plads til aftalefrihed jf. RVL § 29. Målet ved lovgivningen er så vidt muligt at fange den mangfoldighed som et ægteskab kan afspejle, samt varetage nogle grundlæggende hensyn, der har hovedsageligt har til formål at beskytte den svage part.

1 Danmarks Statistik, Nyt, nr. 139, 18. marts 2013.

2 Linda Nielsen, Familieretten, 6. udgave (2012), s. 3

Afgrænsning

Jeg har valgt at gå i dybden med det felt der ligger under de familieformueretlige aftalers regi, bodelingsaftaler. Her aftales der imellem ægtefællerne forud for en skilsmisse/separation, hvorledes boet skal fordeles. Altså modsat en ægtepagt, der som regel stiftes ved eller i forbindelse med indgåelse af ægteskabet eller ved eventuelle store investeringer i et ægteskab, er disse aftaler stiftet velvidende om, at ægteskabet er på vej mod sin slutning og har til hensigt at regulere selve delingen. Sådanne aftaler har altså til hensigt at modificere hovedprincippet om lighedelingen jf. RVL § 16, stk. 1 og 2. Der er ikke så megen retspraksis inde for dette felt, til trods for, at det i stigende grad er blevet kutyme at foretage disse aftaler. Området giver anledning til en spændende problemstilling vedrørende den grundlæggende aftalefrihed og disses gyldighed – vejet op imod nogle af ægteskabets grundlæggende hensyn og den præceptivitet der nu end måtte foreligge. Ægteskabet som værende under påvirkning af en stigende mangfoldighed og uanede konstellationer af særbørn, forskellige hjem osv. kræver, at der bør være rum til en forholdsvis stor aftalefrihed, således at et ægtefælleskifte kan ske så hensigtsmæssigt som muligt – for begge parter, også selvom det må betyde en skævdeling af formuen³. Men hvornår bliver denne tilladte aftalefrihed misbrugt, og hvilke hensyn taler for ugyldighed af ægtefællernes indgåede aftaler? Og er det overhovedet hensigtsmæssig at tillade aftalefrihed på et tidspunkt hvor ægtefællerne kan være ufatteligt påvirket af situationen og derfor ej er i stand til at tænke klart?

Redegørende del

Formuefællesskab

Ved indgåelse af et ægteskab eller registreret partnerskab, vil det økonomiske udgangspunkt være, at der indtræder et formuefællesskab. Altså at de respektive parter pågældende aktiver, med visse undtagelser, bliver en del af det samlede formuefællesskab jf. RVL § 15, stk. 1⁴. Dette formuefællesskab har sin effekt under ægteskabet, hvorfor at man har en pligt til at råde forsvarligt over hvad end der er en del af fællesejet jf. RVL § 17. Under ægteskabet gælder også en særråden over de aktiver man selv har indbragt i formuefællesskabet, og ligeledes nogle regler der har til hensyn at modvirke en eventuel uforsvarlig råden over disse, således at det ikke er til skade for familien og ægtefællen jf. RVL §§ 18-20 jf. RVL § 25. Derudover gælder det grundlæggende princip om gensidig forsørgelse efter hver sin evne jf. RVL § 2.

³ Linda Nielsen, Familieretten, 6. udgave (2012), s. 2-3.

⁴ Linda Nielsen, Familieretten, 6. udgave (2012), s. 79.

Det automatisk indtrædende formuefællesskab har selvfølgelig sin største betydning når de pågældende ægtefæller skal skilles, hvorefter princippet om lighedeling finder anvendelse jf. RVL § 16, stk. 2, såfremt der ikke ved ægtepagt er aftalt særeje eller måtte være aftalt en gyldig bodelingsaftale forinden.

I dansk ret kræver det således handling, i modsat til tysk ret hvor der er automatisk særeje, såfremt man ikke ønsker at formuefællesskabets lighedelingsprincip skal finde anvendelse ved ægteskabets ophør.

Ægtefæller har således kun ganske få muligheder for at modificere formuefællesskabet som værende udgangspunktet. Det mest hyppige eksempel er oprettelse af en ægtepagt, hvorved parterne kan aftale hvorledes formuen skal fordeles f.eks. i tilfælde af skilsmisse, altså kan der således aftales et skilsmissesæreje for udvalgte aktiver jf. RVL § 28, stk. 1. Set udefra kan det virke ganske uromantisk og formelt, at foretage sådanne aftaler før og under et velfungerende ægteskab. Det strider mod selve grundtanken om et ægteskab, som burde være til 'døden os skiller', at man allerede ved starten udfærdiger et dokument der tager højde for den økonomiske fordeling, såfremt ægteskabet ikke holder. Sidstnævnte kan måske forklare hvorfor, at bodelingsaftaler forinden en forestående skilsmisse i stigende grad bliver brugt til, på måske hensigtsmæssig vis, at sørge for at fordelingen stemmer overens med familiens specifikke konstellation, aktivmasse, særbørn osv. Dog kan man mene at denne sene stillingtagen til fordelingen, når skilsmissen netop er så nær, kan få visse u hensigtsmæssige resultater, hvilket retspraksis også afspejler.

Aftalefrihed og bodelingsaftaler

Der skal herfor ses nærmere på bodelingsaftaler, altså aftaler der indgås ægtefællerne imellem ved en aktuel skilsmisse vedrørende deling af boet. Såfremt disse aftaler indgås i forbindelse med en aktuel separation eller skilsmisse, er det klare udgangspunkt at disse er gyldige jf. RVL § 29⁵⁶. En sådan aftale kan indeholde afkald på visse af de i bodelingen hørende aktiver, altså den specifikke kvantitative såvel som kvalitative fordeling af økonomien – hvad bosloddet bliver for ægtefællerne. En sådan bodelingsaftale er altså som altovervejende hovedregel gyldig, men kan erklæres ugyldig efter Ægteskabslovens § 58 og de aftaleretlige ugyldighedsregler jf. AFTL §§ 30-36, jf.

Familieretten, Linda Nielsen, 2012, s. 241. Spørgsmålet er således hvilke eventuelle momenter der

5 Linda Nielsen, Familieretten, 6. udgave (2012), s. 241

6 Thomas Rørdom: Bodelingsaftaler mellem ægtefæller, U.1980B.122

kan antages at påvirke gyldigheden af disse. Førstnævnte undtagelse til dette umiddelbart store rum for aftalefrihed, der må synes at præge billedet ved disse aftaler, er blandt andet Æ1 § 58, stk. 1, hvori at ovennævnte aftaler ved dom kan ”ændres eller erklæres uforbindende, såfremt den skønnes at urimelig for den ene ægtefælle på tidspunktet for dens indgåelse”.

Sidstnævnte bestemmelse i ægteskabslovgivningen er et udtryk for et af aftalelovens grundprincipper om ugyldighed jf. AFTL § 36, stk. 1. Det kan herfor konstateres at den første undtagelse til hovedreglen om aftalefrihed jf. RVL § 29, må siges at være den pågældende aftales rimelighed, set i lyset af de respektive ægtefællers forskellige situationer, forståelse af indhold samt økonomiske forhold på det tidspunktet for dens indgåelse jf. Ægteskabslovens § 58.

Ægteskabslovens § 58 har i og for sig absorberet de aftaleretlige bestemmelsers tilstedeværelse indenfor dette område – og AFTL § 36 bliver derfor i højere grad benyttet i sager om indgåelse af ægtepagter, og forholdene efter en aftales indgåelse⁷.

Denne vurdering af aftalens rimelighed indeholder rigtig mange aspekter med dertilhørende overvejelser. Var den ene part klar over fravigelsen af lighedsprincippet? Vidste denne at man frasagde sig et potentielt større bodelod ved at indgå en sådan aftale? Var den pågældende så følelsesmæssigt påvirket, at denne ikke kunne forstå konsekvensen af aftalen og dennes betydning for personens fremtidige økonomiske situation?

Gældende fra d. 1/3/2012, er det nu skifterettens opgave at behandle sådanne sager mellem ægtefællerne vedrørende tilsidesættelse, ændring eller fortolkning af ægtefællernes bodelingsaftaler jf. ÆFSL § 2, stk. 2, nr. 2.

Kort om hensynet bag aftalefriheden ifm. bodelingsaftaler

Bodelingsaftaler ægtefællerne imellem er, såfremt de er gyldige og ikke senere anfægtes, måske den mest ønskværdige slutning på et ægteskab, både for de respektive ægtefæller såvel som fra staten. Det fremgår ligeledes af betænkningerne for ægtefælleskifte, at private skifter er at foretrække eftersom et offentligt skifte, der altid kan forlanges af enhver af parterne, er forbundet med betydelige omkostninger. Heri ligger et af hensynene bag muligheden for aftalefrihed i et ægteskab jf. RVL § 29, med begrænsning af Ægteskabslovens § 58. Der skal altså være en mulighed for folk, der på trods af manglende oprettet ægtepagt kan fordele boet ved aftale uden en automatisk

⁷ Lennart Lyng Andersen og Svend Danielsen, Urimeligt stillede ægtefæller – samspillet mellem familieret og aftaleret, 2009.

efterprøvelse af dette i skifteretten⁸. Dog kan privatskiftende parter dog anmode om bistand vedrørende sagens oplysning hos Skifteretten jf. ÆFSL § 65⁹.

Analyserende del

Domspraksis

Jeg vil herunder redegøre for de væsentligste fakta i dommene, samt analysere dommene enkeltvis med påpegelse af de omstændigheder, der har været udslagsgivende for sagens udfald, efterfulgt af delkonklusioner. Hvornår kan en aftale så at sige antages for at være urimelig, og hvilke momenter lægges der i høj grad vægt på, ved rettens vurdering af sådanne aftaler.

Bodelingsaftaler der tilsidesættes helt eller delvist:

TFA2011.261

Denne sag vedrører et par, der efter 6 års ægteskab (1997 til 11. november 2003) ophævede samlivet og i denne forbindelse valgte at foretage en bodelingsaftale vedrørende delingen af deres fællesbo. Parret havde formuefællesskab, og fik aldrig lavet den ellers ønskede ægtepagt. Ved selve udarbejdelsen af den pågældende bodelingsaftale bistod både en advokat, der var M's ven, samt deres fælles advokat S. Ved dom blev M & H i november 2005 skilt. Ifølge dommen var fællesboet ikke delt, og i foråret 2006 fremsatte H derfor krav om bodeling uden hensyntagen til bodelingsaftalen, som ellers var aftalt mellem ægtefællerne. Ved en anke dom afsagt i maj 2008 fik H medhold i, at hun ikke ved passivitet havde fortabt sin ret til at kræve bodelingsaftalen helt eller delvist tilsidesat, og sagen fortsatte derefter ved byretten med H som sagsøger overfor M. Grundet sagens lange forløb, en større aktivmasse end bekendt af parret, samt M's flere års tillid til bodelingsaftalens opretholdelse og uanfægtelighed, fandt retten ikke grund til at tilsidesætte aftalen i sin helhed, men ændret således, at M ud fra et skøn skulle betale yderligere 3 mio. kr. i boslod til H jf. Ægteskabslovens § 58. Den indgåede aftale fandtes altså værende urimelig, grundet den større aktivmasse og dennes manglende repræsentation i den opgørelse som bodelingsaftalen tog udgangspunkt i.

H's påstande i sagens forløb:

H mente ikke at den pågældende opdeling af mandens aktiver var repræsentativ i forhold til realiteten, hvorfor at de i bodelingsaftalen nævnte aktiver langt fra havde et tilstrækkeligt omfang

⁸ KBET 2010 nr. 1518, Betænkning om ægtefælleskifte, pkt. 5.

⁹ FM 2012.49

der kunne måle sig med de egentlige værdier han besad.

M's påstande i sagens forløb:

M mente ikke at have det fulde overblik over de i landbrugsvirksomheden indestående aktiver. Derudover mente M, at H udmærket var klar over at den pågældende bodelingsaftale fraveg lighedelsprincippet og at hun blev gjort opmærksom på det mindre boslod hun derfor ville få, dette blev ligeledes bekræftet af deres fælles advokat.

Det er i denne dom særlig signifikant, at der er gået så forholdsvis lang tid fra selve samlivets ophør og den i samme periode affattede bodelingsaftale til rettens endelige punktum og stillingtagen i sagen. M har altså i en forholdsvis lang årrække disponeret med sine midler på baggrund af, hvorledes den indgåede bodelingsaftale stillede ham økonomisk. Derudover er det også værd at hæfte sig ved, at H efter en periode på 2 år får medhold vedrørende hendes manglende passivitet i sagen.

Det kan i denne forbindelse konstateres, at der både foreligger et beskyttelseshensyn overfor hustruens manglende mulighed for at gennemskue boets omfang, og den ulempe det pådrog hende, samt konsekvensen af en meget sen konstateret delvis tilsidesættelse af en aftale som manden har disponeret på baggrund af. Grundet sidstnævnte dispositioner foretaget forinden finanskrisen og den af retten fastsatte boslodsforhøjelse på 3 mio. endte M med at blive insolvent. Der lagdes i denne sag klar vægt på, at såfremt den pågældende bodelingsaftale ikke indeholder et tilnærmelsesvis fyldestgørende billede af den samlede aktivmasse hos parterne, kan dette både tyde på bevidst snyd og/eller en konstatering af dens urimelighed, eftersom aftalens indhold ikke byggede på realiteten, men derimod nærmere et skøn.

Det må derfor antages at være en klar forudsætning for disse bodelingsaftalers opretholdelse, at de i så vidt muligt omfang indeholder det bedste forsøg muligt på at gengive de pågældende aktiver, så de reelle konsekvenser af bodelingsaftalens vedtagelse i endnu højere grad er illustrativ for parterne.

TFA2009.321

Denne sag omhandler et ægtepar, der forud for skilsmissen - efter et 7 år langt ægteskab med fælles barn, vedtog en bodelingsaftale hvori H afskrev sig retten til en del af det forventede provenu der måtte resulteres af M's efterfølgende salg af sin andelslejlighed. Andelslejligheden tjente under ægteskabet som parrets fælles bolig. Ved aftale dateret den 26. december 2007 og underskrevet af

parterne indgik de pålydende aftale: *”Jeg, H, ønsker ingen penge af M's salg af andel. Boet er opgjort, og det er i enighed. Vi har fælles forældremyndighed, og deler derfor D imellem os, dvs. at vi har hende en uge ad gangen. D's adresse skal være hos moderen fremover, dog inden for Københavns området. Aftalerne kan ændres, dog skal begge parter være enige.”*. Det skal hertil tilføjes, at den pågældende aftale blev affattet ægtefællerne imellem uden rådgivning eller bistand af en advokat. Ovenstående aftale er både en såkaldt bodelingsaftale, der hører under det familieformueretlige område, samt en familieretlig aftale der fastlægger forældremyndigheden over deres barn og tillige den tidsmæssige fordeling mht. samvær. Ægteskabet der blev indgået november 2002 ophørte ved separation d. 24. januar 2008.

Parrets påstande:

Ifølge H har M undervejs i forholdet flere gange understreget, at lejligheden var hans og at hun ingen rettigheder havde til denne. H påstår at hun overvejede at undersøge dette nærmere, men valgte ikke at gøre dette grundet hendes tillid til M. Derudover fremgår det ligeledes, at hun trods alt fandt dette ganske rimeligt. Udover M's potentielle formue i forbindelse med det forestående salg af andelslejligheden, var M & H økonomiske situation forholdsvis ens. De var begge studerende og havde begge et studielån mellem 50-100.000 kr. H har undervejs i forholdet været ganske bevidst om andelslejlighedens høje og videre stigende værdi. De plejede sammen at gennemgå andelsboligforeningens generalforsamlingsreferater. Nogle måneder efter bodelingsaftalens underskrivelse, valgte de at afsende en separationsbegæring, herunder følger uddrag af sagens forløb. *”Vedrørende separationsbegæringen, sagens bilag 2, har H forklaret, at de havde set på nettet, hvor man kunne få en blanket, og at det var M, der hentede den. De sad sammen hjemme, da blanketten blev udfyldt. Vedrørende pkt. 2, »Lejebolig eller andelsbolig«, har H forklaret. Hun opfattede det som en selvfølge, når de skrev, at de var enige om, at andelsretten skulle overgå til manden. Vedrørende pkt. 3, »Ægtefællernes formueforhold«, har hun forklaret, at de ikke mente, at de havde krav mod hinanden, og at de derfor satte krydserne som sket. Hun troede, at rubrikken om særejekompensation skulle bruges, hvis de f.eks. havde en bil, som skulle deles. (...)”*.

Løbende i forholdet bidrog H ganske lidt til den fælles husholdning, og bidrog ligeledes heller ikke til den løbende istandsættelse og vedligeholdelse af lejligheden. M påstår ligeledes, at have gjort H opmærksom på at hun faktisk har ret til en del af andelslejligheden – i forbindelse med, at de en aften i fællesskab læste reglerne vedrørende skilsmisse på nettet. Ifølge M var det ligeledes H der var initiativbæreren hvad angår bodelingsaftalen, og at det ligeledes var hende der nedskrev de forskellige punkter med M's samtykke. M påstår derudover at det alene var H der udfyldte

separationsbegæringen, og at dette ydermere har en sammenhæng med at hun i samme periode havde fundet en ny kæreste.

Sagens karakteristika og udfald

Byretten og Landsretten lagde i denne sag stor vægt på hvem der tog initiativet til at affatte den pågældende bodelingsaftale. Parret er i denne forbindelse kommet med modstridende forklaringer vedrørende hvem der har skubbet på for at det skulle gøres. Dog er det konstateret at H førte pennen. Derudover er der også lagt stor vægt på parternes eventuelle lovmæssige kendskab vedrørende et deling af et bo. I denne forbindelse blev det konstateret at M måtte antages at have kendt til disse regler, og at H ej kendte sin retsstilling tilstrækkeligt. At H – ifølge retten, ikke havde tilstrækkelig kendskab om formuefællesskabets ligedeling understøtter de ved, at det grundet hendes lave indkomst, sit forholdsvist store studielån og såfremt hun faktisk kendte disse regler, så havde hun overhovedet ikke ville indgå en sådan aftale. ”Landsretten tiltræder herefter, at bodelingsaftalen, der blev indgået med henblik på parternes forestående separation, var urimelig for H på tidspunktet for dens indgåelse, og at bodelingsaftalen derfor erklæres for uforbindende, jf. Ægteskabslovens § 58. Landsretten stadfæster således dommen.”.

Til dels grundet den manglende bistand af en advokat eller revisor undervejs i dette forløb, er sagen overvejende baseret på påstande fra de respektive parter. Det er altså uvist om H faktisk godt kendte til sin retstilling, eller om det var pga. det hyppigt nævnte gode venskab de havde, at hun ikke gad at forlange sin halvdel – måske fordi hun inderst inde fandt det rimeligt at dette tilkom M. Derudover er det også uvist, om den urimelighed som retten fastslår som værende hjemlen til aftalens bortfald, måske var noget som H også ved aftalens indgåelse selv var bevidst om, men som hun valgte at acceptere grundet hendes gode forhold til M.

Der kan altså her både argumenteres for, at H blot har skiftet mening da hun efterfølgende fik svært ved at finde bolig og få økonomien til at række. Derudover kan der også argumenteres for at M bevidst var stille vedrørende hans viden om hendes retmæssige krav – og vigtigheden for ham, at en bodelingsaftale netop skulle fravige dette.

Denne dom illustrerer meget tydeligt, hvor meget vægt der bliver lagt på selve forløbet op til affattelsen af bodelingsaftalen og afsendingen af separationsbegæringen, samt de forskellige parter opfattelse af situationen undervejs. Især de helt konkrete omstændigheder og samtaler i forbindelse med bodelingsaftalens tilblivelse, anses som værende af stor vigtighed ved bedømmelse af sagen. Det er ud fra de påstande og forklaringer at retten skal vurdere, om hvorvidt H faktisk var klar over

sin retsstilling og aftalens konkrete konsekvenser. Ligeledes har det også betydning hvordan M, der måske antages at have større viden vedrørende retten ligedeling, agerede under selve aftalens tilblivelse. Med aftalens indhold in mente, vil det i en sådan situation være af væsentlig betydning om M direkte har dikteret indholdet af aftalen, hvilket blandt andet blev lagt til grund af retten.

Bodelingsaftaler der opretholdes

TFA2011.342

Ægtefællerne indgik i sommeren 2005 ægteskab med almindeligt formuefællesskab jf. RVL § 15, stk. 1. De havde i fællesskab købt en ejendom i slutningen af 2003 i sameje. I forbindelse med købet blev der indskud hhv. 300.000 kr. af M og 75.000 kr. af H. Ægtefællerne indgik en bodelingsaftale i februar 2009 og blev efterfølgende separeret i marts.

Aftalens indhold vedrørte delingen af ejendommen. Det blev aftalt, at de hver især skulle udtage det beløb som de havde indskudt, og at det eventuelle restbeløb der måtte komme af salget skulle deles lige. Da ejendommen blev solgt, skulle fordelingen ifølge aftalen derfor være hhv. 485.000 kr. til M, samt 260.000 kr. til H. Bodelingsaftalen fraveg altså princippet om ligedelingen jf. RVL § 16, stk. 2. Såfremt denne aftale ikke var blevet indgået skulle de hver især udtage 372.500 kr. hver. Bodelingsaftalen blev underskrevet af parterne under overværelse af privatkunderådgiver C og D.

Hustruen nedlagde påstand om, at den mellem parterne vedtagne bodelingsaftale skulle erklæres uforbindende, subsidiært at aftalen skulle gøres uforbindende ”for så vidt angår fordelingen af provenuet ved salg af ejendommen” jf. TFA2011.342 jf. Ægteskabslovens § 58.

H's forklaringer:

H har forklaret at hun har været førtidspensionist i 15 år, og at skilsmissen blev forlangt af M, da han beskyldte hende for utroskab. Derudover anfører hun, at ”Bodelingsaftalen blev lavet på den måde at M stod bagved hende og dikterede, mens hun skrev på computeren”. Hun anfører tillige at hun var langt nede psykisk. Der blev ifølge hende ikke modtaget anden hjælp i forbindelse med bodelingsaftalen, og at de i banken ingen rådgivning fik, men at de blot fungerede som vidner – på ønske af M. H anfører at hun ikke havde underskrevet den pågældende aftale, såfremt hun havde vidst at hun havde krav på halvdelen af det pågældende provenu ved salget.

M's forklaringer:

M anfører at de blev skilt på hendes opfordring. Eftersom han under en gulvmesse i Tyskland, modtog 10-20 sms'er dagligt fra hende, der sagde at hun ville skilles. M understreger tillige, at bodelingsaftalen blev lavet med udgangspunkt i hvad de hver især havde haft med ind i ægteskabet. M har gjort gældende, at de har indgået en bindende aftale, og at han ikke mener at den på tidspunktet for indgåelse måtte have været urimelig.

Sagens udfald og karakteristika

Byretten ligger til grund, at den pågældende aftale har medført en ikke ubetydelig skævdeling hvorved, at bodelingsaftalen erklæres for uforbindende jf. Ægteskabslovens § 58. Ved Landsretten var de i byretten nævnte anbringender i det væsentlige gentaget. Landsretten skønnede dog ikke at ”aftalen på tidspunktet for dens indgåelse var urimelig for H. Betingelserne for i medfør af Ægteskabslovens § 58 at erklære aftalen for uforbindende for hende er derfor ikke opfyldt.

Det kan i forlængelse af ovenstående undre en, at Byretten finder bodelingsaftalen for ugyldig i sin helhed jf. Ægteskabslovens § 58, og at Landsretten tager M's påstand til følge og opretholder aftalen i sin helhed.

Udslaget i denne sag, ud fra Landsrettens vurdering, må antages at være den forholdsvist korte tid ægteskabet har stået på. De har sammenlagt boet sammen i ca. 5 ½ år, og været gift i 3 år og 8 måneder af dem. Dette taler klart for, at de pågældende midler, og hensynet til at udtage hvad de hver især indbragte, opretholdes. Der er også praksis vedrørende korte ægteskaber, hvori at reglerne om lighedeling ikke bliver opretholdt konsekvent, men derimod bliver delvis fraveget fordi at ægteskabet har været forholdsvist kortvarigt jf. U.1977.1045Ø. Dernæst kan man påpege, at den økonomiske konsekvens af bodelingsaftalens opretholdelse ikke ligger så langt fra hvad hustruen kunne have udtaget i boslod, såfremt der blev foretaget en lighedeling efter RVL § 16, stk. 2.

Det kan altså antages, at jo kortere varighed et ægteskab har stået på, des færre hensyn taler for urimeligheden ved en eventuelt aftalt skævdeling. Ved et kort ægteskab har der altså ikke været nok ”sammensmeltning” mellem de pågældende ægtefællers respektive ejendele til, at finde en forholdsvist ubetydelig skævdeling som værende grundlag for tilsidesættelse af en gyldigt indgået bodelingsaftale til stede jf. ÆFLS §§ 60-61.

U.1979.794V

Parret havde i denne sag været gift i 8 år, da de i 1978 valgte at blive separeret. De valgte i denne forbindelse at indgå en bodelingsaftale, hvorved at M der havde indbragt størstedelen af aktiverne i ægteskabet ligeledes blev stillet væsentligt mere fordelagtigt end H. Hustruen var indforstået med, at hun frasagde sig et større boslod, end hvad der i henhold til de gældende retsregler om lighedeling af de til formuefællesskabets aktiver, ellers var berettiget til. I forbindelse med denne skilsmisse har M ageret aggressivt og bortviste en aften H, da han blev bekendt med at H var blevet forelsket i en anden mand. H måtte derfor opholde sig hos naboen, indtil M kom og hentede hende en time efter. H var i den sidste tid meget sammen med den nye mand, og havde svært ved at bestemme sig i situationen. Dette resulterede i en del frustrationer hos M.

H krævede udbetalt det boslod hun ville have været berettiget til efter reglerne om lighedeling jf. RVL § 16, stk. 2. Hverken byretten eller landsretten imødekom dette.

Det er i sagens forløb blevet bekendt at H, både overfor vidner og M, har udvist overraskende ro og afklarethed over situationen i forbindelse med skilsmissen. Derudover har hun udtalt, at hun havde det fint med blot at udtage hvad hun selv havde bragt ind i ægteskabet, hvilket var genstande af ikke-nævneværdig værdi. Det som kan konstateres som værende denne sags udslagsgivende faktor, har været at den pågældende bodelingsaftale kom til på initiativ af hende, da hun havde mødt en ny mand. Altså er det ikke M, der grundet situationen kan antages at ville have sikret sin formue på en hurtig og smart facon. Dertil kan også nævnes at både M og H er blevet grundigt vejledt af deres advokat, Ole Vedel, der tydeligt har understreget konsekvenserne overfor H og klart har udtalt, at hun ved underskrivning af denne aftale frasagde sig et større boslod end berettiget. Advokaten udskyd derudover selve underskrivningen til en dag senere, for at give de respektive parter endnu mere tid til at tænke over konsekvenserne af aftalen. På baggrund af justnævnte konstaterede retten, at aftalen objektivt set måtte findes at være urimelig, men at det efter sagens omstændigheder ville være overvejende betænkeligt at erklære den for uforbindende.

Det har således i denne sag været udslagsgivende at bodelingsaftalen blev affattet på hendes initiativ, og på baggrund af hendes ønske om ophør af ægteskab samt tilstedeværelsen af en advokat, der klart har informeret dem om konsekvenserne og tillige har udskudt tidspunktet for underskrivelsen.

Evt. behov for ændrede regler

Det kan ud fra et retspolitisk synspunkt findes ganske betænkeligt, at uvidenhed overfor loven kan være en formildende omstændighed - og vise sig ganske afgørende for sagens udfald. En mellem ægtefællerne uligevægt af viden vedrørende formuefællesskabets lighedingsregler, kan vise sig at være ganske uhensigtsmæssig da dette let kan antages at blive udnyttet af den stærke part. Såfremt der dog ikke findes indicier for, at den bedre stillede part havde mere indsigt i disse regler, kan det være bekymrende at modparten der besidder den samme manglende viden om området, kan påberåbe sig dette som værende et tungtvejende hensyn for tilsidesættelse af aftalen.

Derudover kan man også argumentere for en eventuel lille afgrænsning af aftalefriheden forud for separation/skilsmissе, således at der findes en bedre rettesnor for de pågældende ægtefæller om hvad der kan indgås, og hvilke momenter der hertil forlanges opfyldt. Dette vil dog komme til at fungere som en uhensigtsmæssig afgrænsning overfor dem der i aftale om væsentlige skævdeler, ej har i sinde at kræve en sådan aftale omstødt.

Det kan dog overvejes om der i forbindelse med affattelsen og underskrivelsen af en bodelingsaftale, kan påkræves opsyn under en uvildig advokat, således at man til en vis grad kan sørge for at de pågældende ægtefæller både er bevidste om hvad de foretager sig. og at de kan forstå de juridiske og økonomiske konsekvenser heraf. Manglende ibrugtagen af en advokat til udformningen og underskrivelsen skal dog ikke medføre ugyldighed af aftalen, da dette højst sandsynligt vil ramme størstedelen af de indgåede bodelingsaftaler.

Som ovenstående antyder, kan det være vanskeligt at regulere dette område. Friheden til at foretage bodelingsaftaler sikrer både ægtefællerne en enorm fleksibilitet, samt sparede udgifter og kontroverser. Samtidig er det et område, der kræver ufattelig mange beskyttelseshensyn overfor den svage part, da de økonomiske konsekvenser heraf kan være mere livsændrende end en skilsmissе i sig selv er.

Konklusion

På baggrund af ovenstående analyse af de forskellige domme og de dertilhørende redegørelser af det mest væsentlige fakta, vil jeg her påpege de mest udslagsgivende forhold der må antages at lægges til grund for hhv. opretholdelse og tilsidesættelse af bodelingsaftaler.

Det kan først konstateres, at der er nogle klare momenter der kan tale for opretholdelsen af en mellem ægtefællerne indgået aftale. Bliver den pågældende aftale f.eks. affattet og/eller underskrevet med overværelse af en advokat, og har denne med klar tydelighed klargjort aftalens indhold på en forståelig måde for parterne, vil dette klart tale for aftalens opretholdelse jf.

U.1979.794V. I nævnte dom blev der jo ligefrem af dommerne udtalt, at aftalen var urimelig, men at de på grund af omstændighederne antog, at det ville være betænkeligt ej at opretholde aftalen.

Dog kan man konstatere, at en eventuel behørig advokat- eller revisorbistand ikke selvstændigt vil være udslagsgivende, da det som nævnes nedenfor er en afvejning af hele situationen i og omkring aftalen og separationen/skilsmissen der skal tages i betragtning. God rådgivning og fyldestgørende illustration af konsekvenser kan jo godt foretages overfor en dybt ulykkelig og påvirket person.

Er et ægteskab af kortvarig karakter, vil dette ligeledes kunne være udslagsgivende, eftersom økonomien derved ikke kan siges i tilstrækkelig grad at være sammenlandet, hvorfor at der tales for en skævdeling, således at parterne i højere grad udtager hvad de selv indbragte jf. TFA2011.342.

Dog er dette ikke altid tilfældet jf. FM1995.87/1.

Vurderingen af, om der på indgåelsestidspunktet for disse bodelingsaftaler, kan antages at statueres urimelighed er altså en afvejning mellem mange faktorer. Har der været en uligevægt hvad angår parternes forståelse af aftalens konsekvenser, vil det spille ind i vurderingen jf. TFA2009.321. Og har den ene part, for hvem aftalen ikke er fordelagtig, undervejs udstrålet ro og overskud, eller har denne været så påvirket af situationens ulykkelighed, således at rationalitet og klartænkning ikke kan antages at have været til stede ved affattelsen, så vil dette ligeledes også tillægges betydning. Altså vægtes det følelsesmæssige i vurderingen af eventuel urimelighed, hvilket også giver god mening, da man på tidspunktet for affattelsen af en sådan aftale går igennem noget af det mest livsændrende man kan komme ud for som et menneske.

Derudover spiller selve indholdet af den pågældende aftale selvfølgelig også ind, da det er den tilstedeværende skævdeling i aftalen, der danner hovedgrundlaget for bedømmelsen af urimelighed,

med inddragelse og vurdering af de ovenstående momenter.

Det kan konkluderes at den pågældende aftalefrihed umiddelbart ikke rækker særlig langt. Selve aftalen i sig selv vil således ikke kunne opretholdes, om end den gyldigt er indgået, såfremt nogle af ovenstående momenter viser sig at være for tungtvejende jf. Ægteskabslovens § 58. Der er ligeledes også væsentlig flere domme om tilsidesættelse af bodelingsaftaler end opretholdelse. At benytte aftalefriheden til at aftale en gyldig skævdeling af formuen forud for et ægtefælleskifte jf. RVL § 29, vil således kræve initiativ, afklarethed og forståelse af gældende ret hos den dårligst stillede.

Aftalefriheden der legitimerer skæve bodelingsaftaler er i for sig en undtagelse til hovedreglen. Hovedreglen er beskyttelseshensynet for den svageste par, der er berettiget til sit retmæssige krav ifølge formuefællesskabets lighedingsprincip jf. RVL § 16, stk. 2. Friheden til at foretage disse bodelingsaftaler må derfor se sig begrænset af de tungtvejende hensyn som dette område må og skal varetage for at sikre størst mulig rimelighed ved et skifte.

Abstract

The main topic of this presentation is the range of agreements when it comes to an upcoming divorce / separation. Contractual freedom is one of the cornerstones in many legal areas. This presentation has therefore had as its main objective to expose the limits for such agreements between spouses when they stand before a divorce.

I have therefore in this assignment illustrated some of the considerations in favor of invalidity of certain agreements, and showcased the situations where these agreements are valid. It is in particular the derogation of the equal sharing principle that has been the focus of this presentation and when this is allowed in regards to the disadvantaged party.

The conclusion of the task is, that there are incredibly many factors that should be included in the assessment of whether or not such agreements should be found valid due to the large consequences for one party. In addition, it is also confirmed that the freedom to make these agreements is relatively limited by the overriding concern for protection, which this area may undertake.

Litteraturliste:

Danmarks Statistik, Nyt, nr. 139, 18. marts 2013

Linda Nielsen, Familieretten, 6. udgave (2012)

Thomas Rørdam, Bodelingsaftaler mellem ægtefæller, U.1980B.122

Lennart Lyng Andersen og Svend Danielsen, Urimeligt stillede ægtefæller – samspillet mellem familieret og aftaleret, 2009.

KBET 2010 nr. 1518, Betænkning om ægtefælleskifte, pkt. 5.

Claes Dall Hersland og Julie Skat Rørdam, FM 2012.49, Det nye ægtefælleskifte.